

Budget information

2025

TØNDER
KOMMUNE

Tønder Kommune – vores fælles ansvar

Budget med fokus på Udvikling og Velfærd for borgerne

Budgettet udstikker de økonomiske og indholdsmæssige rammer for 2025 samt overslagsårene 2026–2028.

Med udgangspunkt i en økonomisk sund og velkonsolideret kommune viser Kommunalbestyrelsen med budgettet for 2025 sammenhold omkring et budget, hvor der er plads til en række initiativer, som understøtter den borgernære velfærd og udvikling i Tønder Kommune.

Økonomaftalen mellem KL og Regeringen for 2025 viste sig desværre ikke at indeholde de økonomiske midler, som var forventet. Aftalen tilførte samlet den kommunale serviceramme 3,2 mia. kr. Med baggrund i mindre skatteindtægter og en række tekniske ændringer fulgte finansieringen dog ikke helt med.

Som en del af finanslovsforhandlingerne og ny Økonomisk Redegørelse valgte regeringen fredag den 30. august at give kommunerne et ekstraordinært finansieringstilskud på 1,8 mia. kr. for 2025. Tønder Kommune fik 19,2 mio. kr. af dette i ekstraordinært tilskud. Samtidig fik Tønder Kommune en andel af puljen på 800 mio. kr. til særligt vanskeligt stillede kommuner, nemlig 15 mio. kr.

Med Økonomaftalen og efterfølgende ekstraordinære tilskud for 2025 har det derfor været muligt for Kommunalbestyrelsen at løfte velfærden i Tønder Kommune.

Samlet set indeholder budgettet for 2025-2028 nye velfærdsinitiativer for i alt 85 mio. kr. og et anlægsprogram med nye og igangværende projekter for i alt 355 mio. kr. over den 4-årige budgetperiode.

Tønder Kommunes økonomiske politik for 2023-2026 har som overordnet mål at fastholde den strukturelle balance gennem et overskud på den ordinære drift, som kan finansiere et fornuftigt anlægsniveau. For fortsat at sikre dette økonomiske råderum til nye politiske prioriteringer er der sket omprioritering inden for servicerrammen.

For god ordens skyld vil jeg også nævne, at vi med dette budget fortsat holder skatten i ro i Tønder Kommune, ligesom vi bidrager til at overholde økonomaftalen mellem kommunerne og regeringen.

God fornøjelse med læsningen.

Jørgen Popp Petersen
Borgmester

Indhold

Tønder Kommune – vores fælles ansvar	2
Generelle bemærkninger	5
Budgetarbejdet.....	5
Budgettet 2025-2028.....	6
Budgettet - overordnet.....	7
Budgettet overordnet - Den økonomiske politik.....	7
Budgettets indtægter.....	8
Økonomaftale.....	8
Befolkningsudviklingen.....	9
Skatter	10
Tilskud og udligning	11
Sanktionslovgivning	11
Budgettets driftsudgifter	12
Serviceudgifter.....	12
Uden for servicerammen.....	13
Indkomstoverførsler	13
Anlæg og investeringer	14
Investeringsoversigt	15
Økonomiudvalget.....	17
Generelt.....	17
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	17
Investeringsoversigt – Økonomiudvalget.....	19
Teknik og Miljøudvalget.....	20
Generelt.....	20
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	20
Investeringsoversigt – Teknik og Miljøudvalget	21
Socialudvalget	22
Generelt.....	22
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	22
Investeringsoversigt – Socialudvalget	23
Sundhedsudvalget	24
Generelt.....	24
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	24
Investeringsoversigt – Sundhedsudvalget	25

Kultur- og Fritidsudvalget	26
Generelt.....	26
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	26
Investeringsoversigt – Kultur- og Fritidsudvalget.....	26
Arbejdsmarkedsudvalget	27
Generelt.....	27
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	27
Børn- og Skoleudvalget	28
Generelt.....	28
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	28
Investeringsoversigt – Børn- og Skoleudvalget	29
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget	30
Generelt.....	30
Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag.....	30
Investeringsoversigt – Klima-, Vækst- og Udvikling.....	30
Bevillingsregler	32
Driftsbevillinger	32
Anlægsbevillinger	32
Finansielle konti.....	34
Tillægsbevillinger	34
Budgetomplaceringer	34
Overførsel af bevilling til efterfølgende år	35
Opsparing/lån – Serviceramme (Drift)	35
Anlægsbevillinger	36
Netto- / bruttobevillingsprincip.....	37
Kompetencer i økonomistyringen	37
Budgetforudsætninger.....	38
Forudsætninger	38
Skatter	39
Generelle tilskud.....	40
Anvendte Pris- og lønskøn.....	41

Generelle bemærkninger

Budgetarbejdet

Budgetprocessen for 2025 er gennemført med afsæt i den **økonomiske politik for 2023-2026** samt budgetforliget, som blev indgået mellem alle partier i Kommunalbestyrelsen i forbindelse med vedtagelsen af budget 2024.

Overordnede mål

Den strukturelle balance skal sikre en økonomisk sund og velkonsolideret kommune

Overskud på ordinær drift skal have en størrelse, der kan finansiere det **valgte serviceniveau**, investeringer i **anlæg** og plads til **udviklingsinitiativer**

Anlægsramme på et niveau omkring 80 mio. kr. skal sikre vedligeholdelse af kommunens kapitalapparat som veje og bygninger m.v. samt investeringer i struktur, kapacitetstilpasning og strategiske **udviklingsinitiativer med fokus på positiv indvirkning på driften.**

Langfristet gæld pr. indbygger (excl. ældreboliglån og indefrosne feriemidler) ligger altid **under 8.000 kr. pr. indbygger**

Den gennemsnitlige **kassebeholdning** skal være på **minimum 200 mio. kr.**

Andre hensigtserklæringer

At **der kontinuerligt arbejdes med tilpasning og omprioritering** mellem serviceområderne gennem **demografimodeller på de store serviceområder** som flytter budgetmidler til variable udgifter mellem politikområder.

Analyser, overvejelser og beslutninger omkring struktur- og kapacitetstilpasning på relevante områder som sikrer tilpasning af de faste udgifter.

At behovet for **midler til ny drift og/eller omprioritering** besluttet i forbindelse med udmelding om de økonomiske rammer for den årlige budgetlægning.

At Økonomiudvalget senest **ved rammeudmeldingen, aktivt tager stilling til hvilke konkrete redskaber** som yderligere skal anvendes til sikring af **balance og nødvendigt prioriteringsrum**

At fagudvalg kan fordele reduktionerne fleksibelt mellem budgetår og politikområder inden for de rammer Økonomiudvalget fastsætter

At budgettet til **indkomstoverførsler** tager udgangspunkt i de statslige skøn for kommunens udgifter reguleret for ændringer i folketallet

At budgettet til **aktivitetsbestemt medfinansiering** tager udgangspunkt i de statslige skøn for kommunens udgifter reguleret for ændringer i folketallet

Vi er **loyale** over for **forhandlingsresultatet mellem regering og KL**

Beskatningsniveauet fastholdes lavere end gennemsnittet af kommunerne i Region Syddanmark

Ved budgetlægning inddrages medarbejdere via **MED systemet** og ved HMU repræsentanter som observatører på budgetseminarer.

Budgetarbejdet for 2025 har været tilrettelagt med udgangspunkt i optimalt set at få skabt et budget, der er i overensstemmelse med rammerne i den økonomiske politik, og hvor der kan skabes et råderum, som kan anvendes til at understøtte den ønskede udvikling i kommunen.

Budgetseminaret blev afholdt den 3. og 4. september 2024, hvor der blev indgået et **bredt forlig** mellem alle partier i Kommunalbestyrelsen for Tønder Kommune om Budget 2025 med overskriften **"Tønder Kommune – Vores fælles ansvar"** med fokus på Udvikling og Velfærd for borgerne.

Det brede budgetforlig er grundlaget for budgettet for 2025-2028.

Kommunalbestyrelsens budget for 2025 er kendetegnet ved et fortsat fokus på at bevare og styrke kommunens store velfærdsområder.

Generelle bemærkninger

Kommunalbestyrelsens budget understøtter fortsat, at:

- Fastholde fokus på udvikling af kernevelfærdsydelser til borgerne.
- Prioritere skole og dagtilbudsområdet
- Udvide ansvarlighed i forhold til de borgere, der har brug for hjælp inden for det specialiserede socialområde

Budgettet for 2025 giver også plads til at anvende midler til udvikling af kommunen, så den vedbliver at være attraktiv for både borgere, kommende tilflyttere og virksomheder.

Ud over de i forvejen prioriterede kultur- og fritidstilbud finder Kommunalbestyrelsen det fortsat afgørende at bakke op om initiativer, der udspringer af lokal udviklingskraft, optimisme og virkelyst, herunder bl.a.:

- Foreningen Museum Wegner
- Zeppelin Tønder
- Kiersgaard
- Kultur- og Forsamlingshus Emanuel

Overordnet set udstikker budgettet de økonomiske og indholdsmæssige rammer for budget 2025 samt overslagsårene 2026 – 2028.

Budgettet 2025-2028

I mio. kr.	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
A. Driftsvirksomhed				
Indtægter (i årets priser)				
Skatter	-1.959,1	-1.938,8	-1.989,8	-2.037,5
Generelle tilskud m.v.	-1.175,7	-1.282,3	-1.262,7	-1.382,3
Indtægter i alt	-3.134,8	-3.221,0	-3.252,5	-3.419,8
Driftsudgifter (År 2025-prisniveau)				
Servicerammen	2.141,6	2.129,7	2.117,5	2.103,0
Uden for servicerammen	155,0	154,9	154,9	154,9
Indkomstoverførsler	748,8	762,2	761,8	761,1
DRIFTSVIRKSOMHED - I ALT	3.045,4	3.046,7	3.034,2	3.019,0
<i>Pris og lønstigninger (drift)</i>		98,5	199,8	303,2
Renter m.v.	-7,5	-5,8	-4,2	-2,5
RESULTAT AF ORDINÆR DRIFT	-96,8	-81,6	-22,5	-100,0
ANLÆGSUDGIFTER - I ALT	89,4	100,9	83,1	81,4
<i>Pris og lønstigninger (anlæg og jordforsyning)</i>	0,0	3,3	5,5	8,2
RESULTAT AF SKATTEFINANSIERET OMRÅDE	-7,4	22,6	66,1	-10,5
RESULTAT AF BRUGERFINANSIERET OMRÅDE	0,0	0,0	0,0	0,0
Optagne lån	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Afdrag på lån	28,9	29,7	29,7	30,6
Afdrag på lån - Ældreboliger	8,6	8,6	8,6	8,7
Øvrige finansforskydninger	-18,7	-18,7	-18,7	-18,7
I alt	13,8	14,6	14,6	15,6
ÆNDRING AF LIKVIDE AKTIVER	6,3	37,2	80,7	5,2
(Positive tal = udgifter/forbrug af likvide aktiver) (Negative tal = indtægter/opsparing af likvide aktiver)				
LIKVIDE AKTIVER - Forventet ultimo 2024 = 381 mio. kr.				
Forventet gns. Kassebeholdning	374,7	337,5	256,8	251,6

Budgettet - overordnet

Overskud af ordinær drift udgør i budgetåret 2025 96,8 mio. kr. I perioden 2025-2028 er det samlede overskud 301 mio. kr. eller gennemsnitligt 75,3 mio. kr. Overskud af drift skal optimalt set finansiere anlægsarbejderne. De udgør 354,8 mio. kr. i perioden. Resultatet i 2027 er dog væsentligt påvirket af den forventede nedjustering af bloktilskuddet som følge af at rigtig mange kommuner forventer at tjene på at selvbudgettere i 2024. Det forventes pt. at koste Tønder Kommune 72 mio. kr.

I perioden optages lån på i alt 20 mio. kr., mens der afdrages gæld med i alt 153,7 mio. kr. Samlet set er forventningen, at gæld ekskl. ældreboliger og indefrosne feriemidler falder 99,5 mio. kr.

De likvide aktiver er faldende set over budgetperioden. I 2025 forventes et mindre træk på 6,3 mio. kr. Samlet forventes de likvide aktiver at falde fra primo 2025 på 381 mio. kr. til ultimo 2028 på 251 mio. kr. Gennemsnittet i perioden er 304,9 mio. kr.

Budgettet overordnet - Den økonomiske politik

Budgetoversigt og økonomiske måltal	2025	2026	2027	2028	Gns.	Måltal
Resultat af ordinær drift	-96,8	-81,6	-22,5	-100,0	-75,3	*)
Anlæg - niveau på ca. 80 mio. kr. årligt	89,4	100,9	83,1	81,4	88,7	ca. 80 mio. kr årligt
Gennemsnitlig kassebeholdning i henhold til kassekreditreglen i mio. kr.	374,7	337,5	256,8	251,6	304,9	200 mio. kr.
Langfristet gæld i 1.000 kr. (Ekskl. ældreboliger og indefrosne feriemidler)	7.053	6.391	5.721	5.046	6.053	< 8.000 kr. pr. indb.

*) Overskud på ordinær drift skal have en størrelse, der kan finansiere det valgte serviceniveau, investeringer i anlæg og plads til udviklingsinitiativer

Overordnet lever budgetforslaget fuldt ud op til 2 af de 4 økonomiske måltal som Kommunalbestyrelsen har fastsat i den økonomiske politik 2023-2026.

Anlægsniveauet i budgetforslaget er lidt højere end fastlagt i den økonomiske politik, men dette skal ses i lyset af kassebeholdningens størrelse. Det atypiske resultat af ordinær drift i 2027 er som tidligere nævnt væsentligt påvirket af den forventede nedjustering af bloktilskuddet.

Princippet for "farvemarkering" er således:

Afvigelse < 5 %

Afvigelse <5-10 %

Afvigelse >10%

Budgettets indtægter

I mio. kr.	Budget	Overslagsår	Overslagsår	Overslagsår
	2025	2026	2027	2028
A. Driftsvirksomhed				
Indtægter (i årets priser)				
Skatter	-1.959,1	-1.938,8	-1.989,8	-2.037,5
Indkomstskatter	-1.841,1	-1.813,3	-1.863,1	-1.910,2
Selskabsskatter	-19,6	-31,2	-32,3	-31,4
Dødsboskat & Forskerskat	-1,8	-0,7	0,0	0,0
Grundskyld & dækningsafgift	-96,6	-93,5	-94,4	-95,9
Generelle tilskud m.v.	-1.175,7	-1.282,3	-1.262,7	-1.382,3
Udligning og generelle tilskud	-1.002,0	-1.139,3	-1.116,5	-1.232,7
Udligning udlændinge	3,0	3,0	2,9	2,8
Bidrag til regioner, udvikling	4,6	4,7	4,8	5,0
Tilskud til generelt løft af ældreplejen	-7,0	-7,3	-7,5	-7,7
Tilskud til styrket kvalitet i ældreplejen	-9,4	-9,7	-10,1	-10,4
Tilskud til en værdig ældrepleje	-9,9	-10,2	-10,5	-10,9
Pulje til bekæmpelse af ensomhed	-0,9	-1,0	-1,0	-1,0
Tilskud til bedre dagtilbud	-3,4	-3,5	-3,6	-3,7
Overgangstilskud vedr. uddannelsesstatistik	-4,7	-4,9	-5,0	-5,2
Tilskud til udsatte yder- og ø-kommuner	-53,8	-55,7	-57,5	-59,3
Tilskud til grænsenære kommuner	-10,3	-10,6	-11,0	-11,3
Tilskud til vanskeligt stillede kommuner §16	-15,0			
Særligt finansieringstilskud	-19,2			
Tilskud til kommuner med vanskelige øk.vilkår §17	-14,7	-14,7	-14,7	-14,7
Særligt finansieringstilskud	-33,1	-33,1	-33,1	-33,1
Indtægter i alt	-3.134,8	-3.221,0	-3.252,5	-3.419,8

Økonomiaftale

Regeringen og KL indgik en aftale om den kommunale økonomi den 31. maj 2024 og den 28. juni udsendte Indenrigs- og Sundhedsministeriet endelig udmelding af tilskud og udligning for 2025.

Aftalens overordnede fokus er et ønske om bedre muligheder for investeringer i kvalitet og bedre velfærd på de store velfærdsområder, herunder folkeskole-, ældre- og dagtilbudsområdet.

Indtægterne i budgettet for 2025 er baseret på niveauet for statsgaranti for skatter og generelle tilskud. Som stort set alle andre kommuner har Tønder Kommune dog valgt at selvbudgettere i 2025. Skønnet for overslagsårene 2025-2027 er baseret på KL's skatte og tilskudsmodel.

Med økonomiaftalen for 2025 blev kommunernes servicerammer løftet med 3,2 mia. kr. Derudover fik kommunerne som en del af finanslovsforhandlingerne og ny Økonomisk Redegørelse, den 30. august meddelelse om et ekstraordinært finansieringstilskud på 1,8 mia. kr. for 2025. Tønder Kommune fik 19,2 mio. kr. af dette i ekstraordinært tilskud.

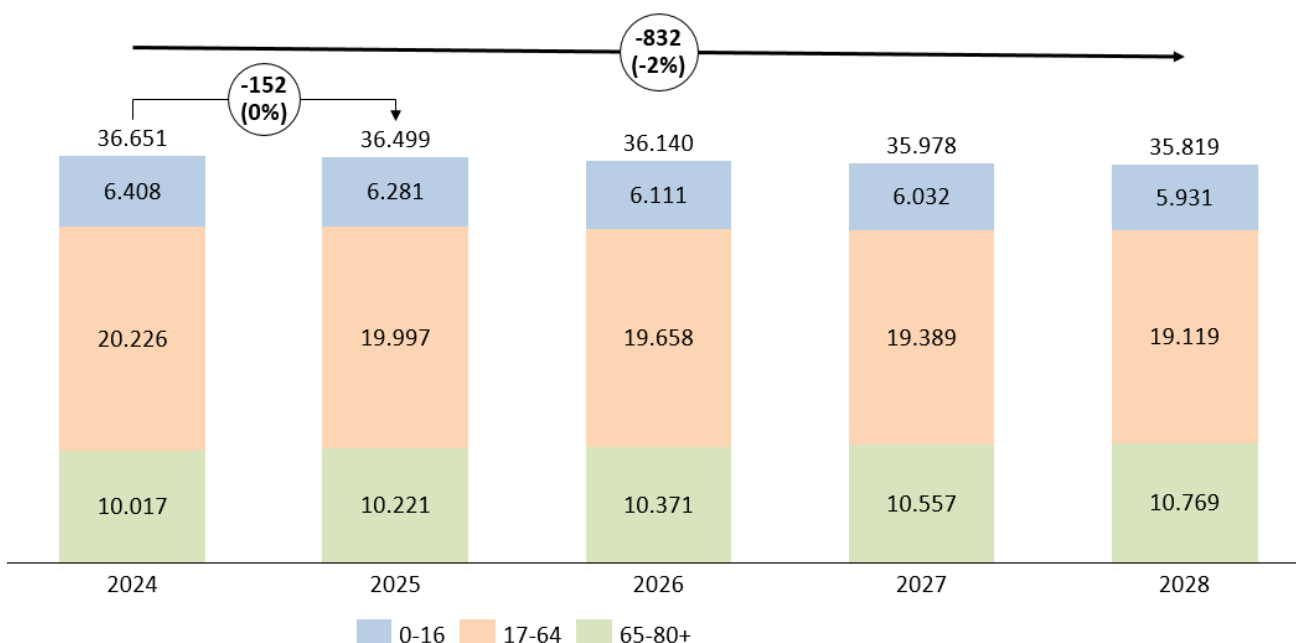
Befolkningsudviklingen

Befolkningsudviklingen har en væsentlig indflydelse på **kommunens indtægter** i form af skatteindtægter og ressourcefordeling inden for serviceområder som børnepasning, skoler og ældreområdet. Forventningen er, at folketallet samlet set falder med 832 borgere i perioden 2024-2028, svarende til ca. 2 %. Indtægtssiden er tilpasset ud fra dette fald.

På **udgiftssiden** er der indarbejdet konsekvenser af demografireguleringsmodeller på dagpasning-, skole- og ældreområdet. Budgettet til indkomstoverførsler er i overslagsårene tilpasset faldet i antallet af 18 – 64 årige på alle områder. Tilsvarende er budgettet til aktivitetsbestemt medfinansiering tilpasset udviklingen i befolkningen.

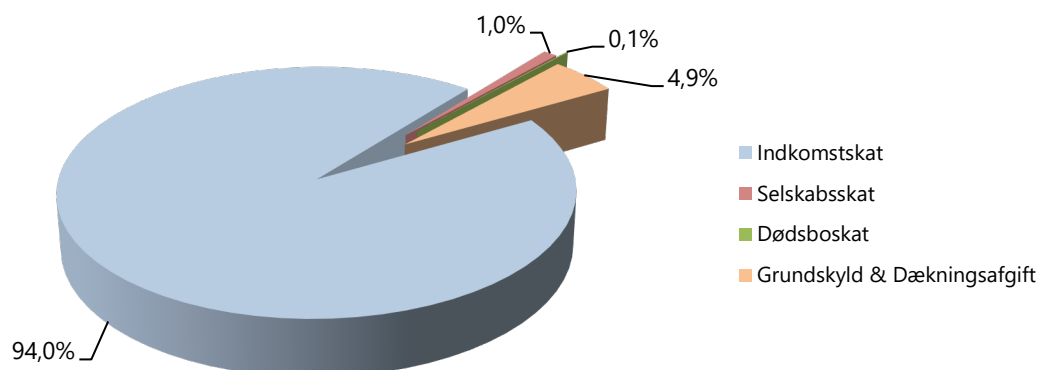
Kommunalbestyrelsen anser det som vigtigt, at der kommer fokus på demografimodellerne i forbindelse med arbejdet med "Tønder 2030". Der foretages således et serviceeftersyn af modellerne for at sikre den fortsatte kvalitet på velfærdsområderne.

Som det fremgår af grafen neden for vokser antallet af ældre, mens antallet af børn og erhvervsaktive generelt er faldende. Et strukturelt problem som mange af landets kommuner oplever.

Skatter

Størstedelen af skatteindtægterne stammer fra indkomstskat, efterfulgt af grundskyld og selskabsskat. Samlet udgør skatteindtægterne 1.959,1 mio. kr.

I forbindelse med budgetlægningen har kommunerne mulighed for at selvbudgettere udskrivningen eller anvende et statsgaranteret beløb. Som stort set alle andre kommuner har Tønder Kommune valgt at selvbudgettere i 2025, selvom Tønder Kommunes grundforudsætninger tilsiger et valg af statsgaranti.

Skatteindtægterne i budgettet for 2025 er dog baseret på niveauet for statsgaranti.

Det endelige resultat afhænger af hvor mange kommuner der vælger selvbudgettering og hvordan udskrivningsgrundlaget og indbyggertallet udvikler sig i hele landet og i Tønder Kommune i 2025.

Der er budgetteret med en **uændret udskrivningsprocent** på 25,3 % i 2025 og overslagsårene.

Indkomstskattegrundlaget for 2026-2028 er fastsat på baggrund af KL's tilskuds- og skattemodel og bygger på Danmarks Statistiks seneste befolkningsprognose.

Grundskyld

Provenuet for grundskyld er beregnet med en grundskyldspromille på 10,80 for øvrige ejendomme og 6,44 for landbrug m.v. De afgiftspligtige grundværdier er udmeldt med statsgarantien.

Neutraliseringsordninger i sammenhæng med ny ejendomsvurderingslov

Det følger af udligningsloven, som ændret med lov nr. 679 3. juni 2023, at der indføres to neutraliseringsordninger for perioden 2021-2023 og 2024-2028.

Som følge heraf vil der for perioden 2021-2023 ske en fuld neutralisering af tab og gevinster for kommunerne i 2021-2023 ved indførelse af et nyt ejendomsvurderingssystem.

Opgørelsen vil ske efter reglerne i udligningsloven efter udsendelse af endelige grundværdier fra det nye ejendomsvurderingssystem og forventes først endelig opgjort i 2026.

Loft for grundskyldspromille

Neutraliseringsordningen for 2024-2028 tager udgangspunkt i, at stigningsbegrænsningen for grundværdierne ophæves med den nye ejendomsskattelev. I loven er samtidig fastsat et nyt loft for de enkelte kommuners grundskyldspromiller for 2024-2028. For Tønder Kommune er loftet fastsat til 10,80 promille

Med lov nr. 679 af 3. juni 2023 er dertil gennemført ændringer i udligningen af kommunernes beskatningsgrundlag med henblik på, at undgå udligningsmæssige konsekvenser af ophævelsen af stigningsbegrænsningen for grundværdierne for perioden 2024-2028.

Generelle bemærkninger

På den baggrund anvendes i tilskudsudmeldingen for 2025-2029 såkaldte beregningstekniske grundværdier i opgørelsen af kommunernes beskatningsgrundlag og ikke som tidligere afgiftspligtige grundværdier. Denne neutralisering er således indarbejdet i tilskudsudmeldingen for 2025.

Dækningsafgift

Provenu for dækningsafgift udgør i alt 0,699 mio. kr. i 2025.

Selskabsskatter

Selskabsskat vedrørende 2022 afregnes i 2025. Ifølge opgørelse fra Økonomi- og Sundhedsministeriet udgør afregningen 19,6 mio. kr.

I forbindelse med opgørelse af de generelle tilskud sker der en udligning af 50 % af forskellene i selskabsskatteprovenuet. Provenuet i 2026 forventes at stige.

Som fremskrivning i overslagsårene er anvendt KL's forventninger.

Tilskud og udligning

I mio. kr.	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Tilskud og Udligning				
Udligning	-473,6	-587,0	-609,1	-631,2
Bloktilskud	-520,8	-544,7	-499,6	-593,8
Særlige tilskud	-181,3	-150,7	-154,0	-157,4
I alt	-1.175,7	-1.282,3	-1.262,7	-1.382,3

Specificerede tabeller fremgår under bilag s. 40

Udligningen påvirkes hvert år af opgørelsen af skattegrundlag, aldersbestemte- og socioøkonomiske faktorer.

Staten yder et generelt tilskud (**bloktilskud**) til kommunerne. Bloktilskuddets størrelse påvirkes fra år til år af økonomiaftale og konjunkturer mens fordelingen sker efter andel af befolkningen. Størrelsen påvirkes også af beregningen af hvad kommunerne samlet set har behov for af bloktilskud for at finansiere de samlede udgifter – benævnt som balancetilskuddet. Som tidligere nævnt er bloktilskuddets størrelse i 2027 specielt negativt påvirket af den forventede gevinst mange kommuner opnår ved valget af selvbudgettering i 2024.

De **særlige tilskud** indeholder bl.a. tilskud til kommuner med økonomiske vanskeligheder, tilskud til yder- og ø-kommuner, tilskud til grænsenære kommuner og særligt finansieringstilskud.

Generelt er de særlige tilskud faste. De reguleres kun i forhold til ændrede pris- og lønskøn og befolkningsandel. Tilskuddet til særligt vanskeligt stillede kommuner (§16) skal der som hidtil søges om hvert år. I 2025 blev Tønder Kommune tildelt 15 mio. kr. I overslagsårene er der **ikke** indregnet et årligt tilskud. Derudover indgår det ekstraordinære finansieringstilskud for 2025 på 19,2 mio. kr.

Regeringen har i øvrigt tilkendegivet at der vil blive igangsat et dybdegående analysearbejde omkring finansiering og udligning mellem kommunerne. Ændringerne forventes dog først at få virkning fra 2028.

Sanktionslovgivning

Med virkning fra og med regnskabet for 2012 er der indført en ordning, som indebærer, at såfremt de kommunale serviceudgifter for kommunerne under ét, overskrider budgettet, nedsættes bloktilskuddet i det følgende år tilsvarende. Nedsættelsen vil ske som en kombination af individuelle og kollektive nedsættelser.

Generelle bemærkninger

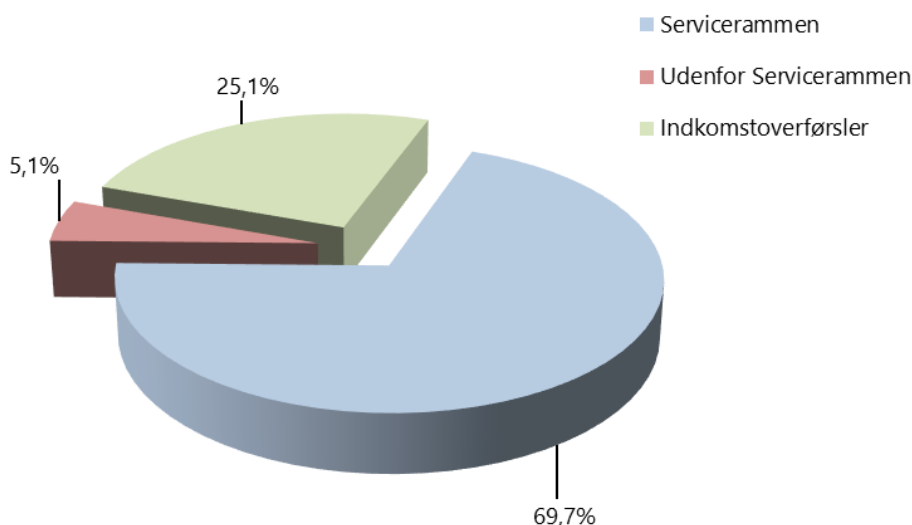
På anlæg er der ingen regnskabsmæssig sanktion, men der er enighed om, at aftaleoverholdelse er en central forudsætning for 2025.

I forhold til indkomstskat skal kommunerne leve op til de rammer, som er sat i forhold til skatteforhøjelser og eventuelle skattenedsættelser. Hvis rammerne overskrides, vil der også her være tale om en kombination af individuelle og kollektive nedsættelser.

Forudsætningen for indtægtssiden er generelt, at aftalen mellem KL og regeringen omkring niveauet for skat, service- og anlægsramme forventes overholdt. De betingede balancetilskud er derfor indregnet i budgettet.

Budgettets driftsudgifter

Driftsudgifterne udgør i budgetåret 2025 i alt 3.045,4 mio. kr. Disse udgifter fordeles i 3 hovedkategorier, servicerammen, uden for servicerammen og indkomstoverførsler.

Som det fremgår udgør servicerammen den største andel med 69,7 %, mens uden for servicerammen udgør 5,1 % og udgifterne til indtægtsoverførsler udgør 25,1 %.

Serviceudgifter

I mio. kr.

	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Servicerammen	2.141,6	2.129,7	2.117,5	2.103,0
11 Erhverv	14,7	13,7	14,9	14,9
12 Beredskab	9,9	9,9	9,9	9,9
13 Administration	360,2	357,5	353,9	350,7
16 Centrale puljer	37,2	44,3	50,8	57,4
20 Befordring	40,5	40,1	39,7	39,3
21 Teknik og Ejendomme	161,8	159,0	156,3	153,7
22 Miljø og natur	18,0	17,8	17,6	17,4
24 Jordforsyning	-5,6	-5,6	-5,6	-5,6
31 Voksen/Social	232,1	233,8	232,1	230,5
37 Forebyggelse og anbringelse	151,0	149,5	148,3	146,8
41 Sundhed	33,5	32,8	31,4	30,9
42 Pleje og Omsorg	457,1	459,1	461,2	462,5
51 Kultur	28,9	28,6	28,3	28,0
52 Fritid og idræt	31,7	31,4	31,0	30,7
62 Arbejdsmarkedsområdets serviceudgifter	30,8	30,6	30,3	30,0

Generelle bemærkninger

I mio. kr.	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Serviceammen	2.141,6	2.129,7	2.117,5	2.103,0
71 Uddannelse	371,6	362,7	356,0	349,3
72 Dagtilbud	166,6	162,9	159,5	154,6
81 Bosætning og Landdistrikter	1,9	1,8	1,8	1,8

Serviceammen

Serviceammen er på landsplan løftet med netto 3,2 mia. kr. i Økonomaftalen for 2025. Tønder Kommunes andel er beregnet til 2.141 mio. kr. før der tages hensyn til ændringen i folketallet. Tønder Kommunes serviceudgifter udgør 2.141,6 mio. kr. Kommunen bidrager således til, at aftalen kan overholdes.

De væsentligste **forudsætninger i forhold til serviceammen:**

- * Serviceudgifterne indeholder et løft af serviceammen på 19,4 mio. kr. i 2025 stigende til 21,6 mio. kr. i 2028. Løftet består af kvalitetsløft af ældreplejen på 3,3 mio. kr. stigende til 5,6 mio. kr., løft af det specialiserede socialområde med 8 mio. kr. årligt samt udvidelser på 8,1 mio. kr. i 2025 stigende til 8,9 mio. kr. i overslagsårene, Derudover indeholder serviceudgifter et løft på 0,8 mio. kr. vedr. kvalitetsløft af ældreplejen fra 2024.
- * Tilskud til flere hænder og højere faglighed i ældreplejen er omlagt til bloktilskud fra 2025, som er beregnet til 3,4 mio. kr. årligt.
- * Konsekvenser af lov- og cirkulærepakke er indarbejdet.
- * Principielt er trepartsaftalerne en del af den generelle pris- og lønfremskrivning, men da lønstigningerne er et tillæg til særlige personalegrupper er de tilført budgetrammerne på relevante områder.
- * Der er indregnet 12,7 mio. kr. i reduktion af serviceammen i 2025, som er udmøntet via prioriteringskataloget, som er drøftet og prioriteret i fagudvalgene og præsenteret på minibudgetseminaret i juni måned. Udmøntningen er endeligt sket i forbindelse med budgetseminaret.
- * I overslagsårene er der indarbejdet en reduktion på 0,65 % årligt. Serviceudgifterne er således tilpasset ændringen i folketallet som forudsat i den økonomiske politik.
- * Genberegning af demografiregulering i 2025 samt overslagsårene 2026-2028 er indarbejdet.

Uden for serviceammen

I mio. kr.	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Uden for serviceammen	155,0	154,9	154,9	154,9
36 Boligregnskab og statsref. Enkeltager	-29,5	-29,7	-29,7	-29,7
44 Aktivitetsbestemt medfinansiering (fastfrosset niveau)	189,3	189,3	189,3	189,3
45 Pleje og omsorg, udenfor serviceammen	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7

- * Aktivitetsbestemt medfinansiering af sundhedsydelser er indarbejdet med det udmeldte tal.

Indkomstoverførsler

I mio. kr.	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Indkomstoverførsler	748,8	762,2	761,8	761,1
15 Borgerservice, indkomstoverførsler	36,0	36,8	36,6	36,4
19 Centrale puljer - indkomstoverførsler	0,0	0,0	0,0	0,0
33 Førtidspension, tabt arbejdsfortj. - indk.ov.f.	315,5	319,7	320,1	319,8
61 Kontante ydelser, indkomstoverførsler	358,6	367,0	366,3	366,0
63 Driftsudgifter til aktivering, indkomstoverførsler	38,7	38,8	38,8	38,8

Generelle bemærkninger

Indkomstoverførsler er budgetlagt med 748,8 mio. kr. Budgettet er fastlagt på grundlag af KL's tabeltal fratrukket en befolkningskorrektur for fald i antallet af 17 – 64 årige på alle områder samt korrektur for egne lokale skøn.

Hvis kommunerne budgetlægger under aftaleniveauet, som i Tønder Kommune, vil en eventuel midtvejsregulering ikke dække forskellen mellem godkendt budget og aftaleniveauet. En negativ midtvejsregulering, forventes derfor ikke fuldt ud at kunne finansieres ved reduktion i budgettet til indkomstoverførsler, og en positiv midtvejsregulering, vil ikke altid være tilstrækkelig til at dække merudgifter.

Der er ikke længere reserveret en pulje til "Udsving i skøn på indkomstoverførsler".

Anlæg og investeringer

I budgetforslaget for 2025-2028 er der indregnet **samlede anlægsudgifter på 354,8 mio. kr.**

I den økonomiske politik for 2023-2026 er fastsat, at det årlige anlægsniveau inkl. jordforsyning skal være på ca. 80,0 mio. kr. årligt. Gennemsnittet for årene 2025-2028 ligger på et højere niveau med et gennemsnit på 88,7 mio. kr.

I regeringsaftalen er fastsat et anlægsniveau på 20,3 mia. kr. i 2025 på landsplan.

Den befolkningsmæssige andel af niveauet på 20,3 mia. kr. vil svare til en bruttoanlægsramme på ca. 121 mio. kr. for Tønder Kommune.

Budgetforslagets anlægsudgifter ser således ud i mio. kr.:

Bruttoanlægsramme =	99,7	anlægsudgifter
	-10,3	anlægsindtægter
Nettoanlægsramme =	89,4	netto

Jordforsyning er indregnet med en forventning om, at indtægterne er 1,5 mio. kr. større end udgifterne.

Budgetforslaget overholder således anlægsrammerne, som indgår i aftalen mellem Regering og KL. Tønder Kommune har tilmed kunnet bidrage til, at den samlede anlægsramme for alle kommuner kan overholdes.

Generelle bemærkninger

Investeringsoversigt

I mio. kr.	Budget 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Økonomiudvalget				
Basisanlæg	6,404	6,404	6,404	6,404
Struktur og kapacitetsudvikling	0,000			
Strategisk udvikling	16,208	12,759	36,803	44,303
Økonomiudvalget i alt	22,612	19,162	43,206	50,706
Teknik og Miljøudvalget				
Basisanlæg	17,944	17,944	17,944	17,944
Struktur og kapacitetsudvikling	13,867	4,000	5,600	0,000
Strategisk udvikling	2,247	0,000	0,000	0,000
Teknik og Miljøudvalget i alt	34,058	21,944	23,544	17,944
Socialudvalget				
Struktur og kapacitetsudvikling	3,962	1,798	1,798	1,798
Socialudvalget i alt	3,962	1,798	1,798	1,798
Sundhedsudvalget				
Basisanlæg	0,511	0,511	0,511	0,511
Sundhedsudvalget i alt	0,511	0,511	0,511	0,511
Kultur- og Fritidsudvalget				
Basisanlæg	4,801	4,801	4,801	4,801
Struktur og kapacitetsudvikling	0,000	0,000	3,632	0,000
Kultur og Fritidsudvalget i alt	4,801	4,801	8,433	4,801
Arbejdsmarkedsudvalget				
Arbejdsmarkedsudvalget i alt	0,000	0,000	0,000	0,000
Børn- og Skoleudvalget				
Basisanlæg	0,409	0,409	0,409	0,409
Struktur og kapacitetsudvikling	5,932	0,000	0,000	0,000
Børn- og Skoleudvalget i alt	6,341	0,409	0,409	0,409
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget				
Basisanlæg	5,829	5,829	5,829	5,829
Strategisk udvikling	12,787	47,960	0,899	0,899
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget i alt	18,616	53,789	6,728	6,728
ANLÆG I ALT	90,900	102,413	84,628	82,896
Jordforsyning	-1,500	-1,500	-1,500	-1,500
Anlæg i alt	89,400	100,913	83,128	81,396

Fagudvalg

Budgetbemærkninger

Økonomiudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Finansiering m.v.	-2.899,8	-3.008,7	-3.102,2	-3.187,6	-3.219,1	-3.385,4
Drift	453,1	505,1	498,4	502,2	505,9	508,7
Erhverv	13,2	14,3	14,7	13,7	14,9	14,9
Beredskab	9,6	10,0	9,9	9,9	9,9	9,9
Administration	348,3	351,3	360,2	357,5	353,9	350,7
Centrale puljer	2,1	36,7	37,2	44,3	50,8	57,4
Befordring	45,6	41,0	40,5	40,1	39,7	39,3
Borgerservice - indkomstoverførsler	34,3	32,2	36,0	36,8	36,6	36,4
Centrale puljer, indkomstoverførsler	0,0	19,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Anlæg	-7,9	15,1	22,6	19,2	43,2	50,7
Økonomiudvalget i alt	445,1	520,1	521,0	521,4	549,1	559,4

Generelt

Økonomiudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 498,4 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 22,6 mio. kr. Det væsentligste område er Administration, som udgør ca. 72 % af den samlede driftsramme.

Økonomiudvalget har også budgetansvaret for finansieringen, der bl.a. består af skatter og generelle tilskud. Udvalgets opgaver omfatter tillige planlægning, støttet boligbyggeri samt køb og salg af fast ejendom.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets områder. Det drejer sig både om emner som Økonomiudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Kunstig intelligens til understøttelse af sagsbehandling	-1,000	-1,000	-1,000	-1,000
Én indgang til jobcentret	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Borgerservice/jobcenter "rest"	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
Ramme reduktion på befordring	-0,205	-0,205	-0,205	-0,205
I alt	-2,205	-2,205	-2,205	-2,205

Politiske forslag

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Detailhandel i centerbyerne	0,400			
Konference om implementering af den grønne trepart	0,100			
I alt	0,500			

Eksterne forslag

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
SAMMEN - ansøgning om støtte til realisering af initiativet SAMMEN	0,600			
I alt	0,600			

Kommunalbestyrelsen prioriterer at understøtte den fortsatte kvalitet på velfærdsområderne – dette sker blandt andet gennem initiativer som:

Strategi for det gode arbejdsliv

Kommunalbestyrelsen anerkender udfordringerne med at rekruttere og fastholde medarbejdere på især velfærdsområdet.

I regi af HMU er der i 2023 igangsat et arbejde med rekruttering og fastholdelse. Fra 2024 er der afsat 3,25 mio. kr. årligt til fortsat rekruttering og fastholdelse samt seniorordninger.

Klima og miljø

Den grønne trepart

Den grønne trepartsaftale kommer til at få stor betydning for en arealmæssig stor kommune som Tønder. Tønder Kommune har mange grønne udviklingsinitiativer i gang. Derudover afsættes 0,1 mio. kr. i 2025 til en konference om implementeringen af aftalen lokalt.

Øvrige tiltag

Bosætning

Kommunalbestyrelsen ønsker, at Tønder Kommune fortsat er en attraktiv kommune at bo i. For at styrke bosætningen og få flere til at få øjnene op for de kvaliteter kommunen har som bosætningskommune, afsættes der 0,5 mio. kr. til velkomstbrunch, deltagelse i karriere- og jobmesser, strategisk samarbejde med Tønder Festival og markedsføring.

Detailhandelsudvikling

Detailhandelen i Tønder er i gang med udvikling af et projekt, der kaldes SAMMEN.

"Målet med SAMMEN er at skabe en dynamisk by i udvikling, der giver os selv og byens gæster nye oplevelser og gode grunde til at bruge byen og de omkringliggende centerbyer i kommunen. Det handler om at styrke området strategiske position på alle de måder, som vi SAMMEN kan komme i tanke om. Herunder især med fokus på detailhandel, restaurationer, specialbutikker, oplevelser og turisme".

Kommunalbestyrelsen understøtter projekt SAMMEN med 0,600 mio. kr. i 2025 under forudsætning af en aftale med tydelige KPI'er med mulighed for forlængelse til 2026. Ligeledes prioriteres 0,4 mio. kr. af visions- og strategipuljen til detailhandlen i centerbyerne.

Tønder 2030

Kommunalbestyrelsen har med budgetforliget for 2024 besluttet at igangsætte en analyse med fokus på en bæredygtig fremtid. Formålet med analysen er at undersøge, hvordan kvaliteten kan forbedres og driften optimeres, samtidig med at levedygtige lokalmiljøer og attraktive arbejdspladser bevares.

I første halvår af 2024 er data og nøgletal indsamlet inden for områderne dagtilbud, skole, ældre samt kultur og fritid. I efteråret 2024 forventes det, at Kommunalbestyrelsen beslutter, hvilke konkrete emner der skal arbejdes videre med frem mod budgetlægningen for 2026. På investeringsoversigten er der reserveret strukturpuljer i 2027 og 2028.

Investeringsoversigt – Økonomiudvalget

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevilget/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Økonomiudvalget					
Basisanlæg	6,404		6,404	6,404	6,404
Anlægsbidrag Brand & Redning Sønderjylland	0,970	B/F	0,970	0,970	0,970
It investeringer og netforbindelse skoler	4,086	B/F	4,086	4,086	4,086
Planlægningsopgaver	1,348	B/F	1,348	1,348	1,348
Strategisk udvikling	16,208		12,759	36,803	44,303
Erhvervsudvikling	0,409	B/F	0,409	0,409	0,409
Zeppelin Tønder	1,906		1,906	1,906	1,906
Masterplan Tønderhallerne	4,944		4,944	8,988	8,988
Tilskud til museum - Wegners Møbelkunst	0,500	B/F			
Foreningen Museum Wegner			3,000	6,000	6,000
Museum Sønderjylland - helhedsplan	7,150				
Tønninggaard - Dannet af Havet			2,500	2,500	
Tilskud, renovering Forsamlingshus Emanuel	0,200	B/F			
Tilskud, renovering badeværelser på Kiersgaard	0,100	B/F			
Renovering af byrådssal - mødelokale	1,000	F5			
Tønder 2030				17,000	27,000
Økonomiudvalget i alt	22,612		19,162	43,206	50,706

B/F = Bevilget/frigivet i 2025

På Økonomiudvalgets område er der hovedsagelig afsat anlægsmidler til en række udviklingsprojekter.

Museum Wegner

Museum Wegner bevilliges 0,500 mio. kr. i 2025. Kommunalbestyrelsen ønsker en status pr. 30.6.2025, og fremover vil udviklingsmidler være en del af kommunens samlede tilsagn.

Museum Sønderjylland - helhedsplan

Kommunalbestyrelsen har givet tilsagn om at afholde fondsmoms.

Zeppelin

Kommunalbestyrelsen har givet tilsagn om at afholde fondsmoms.

Tønder 2030

Yderligere investeringer i bl.a. skoler, dagtilbud, ældreområdet og på kultur- og fritidsområdet afventer Kommunalbestyrelsens temadrøftelse af Tønder 2030 i efteråret 2024. Strukturpuljer på hhv. 17 mio. kr. og 27 mio. kr. er reserveret i 2027 og 2028 til Tønder 2030.

Teknik og Miljøudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	176,5	175,6	174,2	171,1	168,3	165,5
Teknik & Plan	175,5	162,9	161,8	159,0	156,3	153,7
Miljø og natur	11,7	18,4	18,0	17,8	17,6	17,4
Affaldshåndtering	-5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jordforsyning	-4,8	-5,7	-5,6	-5,6	-5,6	-5,6
Anlæg (incl. jordforsyning)	31,5	46,4	32,6	20,4	22,0	16,4
Teknik- og Miljøudvalget i alt	208,1	222,0	206,7	191,5	190,3	182,0

Generelt

Teknik- og Miljøudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 174,2 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 32,6 mio. kr. Det væsentligste område er Teknik og Plan, som udgør langt størstedelen af den samlede driftsramme.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets område. Det drejer sig både om emner som Teknik- og Miljøudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projektnavn	2025	2026	2027	2028
Ramme reduktion	-0,008	-0,008	-0,008	-0,008
I alt	-0,008	-0,008	-0,008	-0,008

Investeringsoversigt – Teknik og Miljøudvalget

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevil- get/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Teknik og Miljøudvalget					
Basisanlæg	17,944		17,944	17,944	17,944
Trafiksikkerhedspulje	2,696				
Cykelstipuljen	4,854				
Gaderenoveringspulje	1,798				
Renovering af broer - Basispulje	1,798				
Opgradering af busstoppesteder	0,100				
Kloakrenovering følgearbejder	3,370				
Asfaltering af grusveje	0,180				
Sideudvidelse og vigepladser	0,900				
Pulje Miljø og Natur	0,900				
Energioptimering	1,348				
Struktur og kapacitetsudvikling	13,867		4,000	5,600	0,000
Renovering af fredede broer	9,617				
Cykelstipulje - tilsagn om tilskud fra Vejdirektoratet	3,250				
Færdiggørelse af Kongevej m.m.			4,000	5,600	
Pulje til legepladser	1,000	F5			
Strategisk udvikling	2,247		0,000	0,000	0,000
Ejendomsservice/FM	2,247				
Jordforsyning	-1,500		-1,500	-1,500	-1,500
Køb af jord 3,5 mio. kr./salg af byggegrunde -5,0 mio. kr.	-1,500		-1,500	-1,500	-1,500
Teknik og Miljøudvalget i alt	32,558		20,444	22,044	16,444

B/F = Bevilget/frigivet i 2025

Der afsættes ekstraordinær finansiering af cykelsti Frifelt-Skærbæk (Rømmøvej) som kommunens andel af Statens cykelstipulje.

Med de afsatte midler i anlægsbudgettet kan anlægsprojekt Kongevej i Tønder, herunder pladsen foran Museum Sønderjylland og nedkørsel til parkeringspladsen færdiggøres i løbet af 2026-2027.

Socialudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	638,1	662,5	669,0	673,3	670,8	667,5
Voksen/Social	229,0	229,6	232,1	233,8	232,1	230,5
Forebyggelse og anbringelse	144,0	149,3	151,0	149,5	148,3	146,8
Boligregnskab og statsref. enkelt-sager	-30,8	-29,1	-29,5	-29,7	-29,7	-29,7
Førtidspens, tabt arbejdsfortj. Indk.ovf.	295,9	312,8	315,5	319,7	320,1	319,8
Anlæg	3,3	2,1	4,0	1,8	1,8	1,8
Socialudvalget i alt	641,4	664,5	673,0	675,1	672,6	669,3

Generelt

Socialudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 669,0 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 4,0 mio. kr. De væsentligste områder er det specialiserede socialområde som omfatter Voksen/Social samt Forebyggelse og anbringelse – samlet set 383,1 mio. kr.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering af midler til en række områder og nye projekter. Det drejer sig både om emner som Socialudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Omlægning af tværfaglig visitationsteam	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
PUP-uddannelse	-0,100	-0,100	-0,100	-0,100
Færre forældre/barn ophold	0,000	-0,350	-0,350	-0,350
Færre forældrekompetence- og børnepsykologiske undersøgelser	0,000	-0,050	-0,050	-0,050
Omlægning af økonomi på elevområdet	-0,300	-0,300	-0,300	-0,300
Ny retspraksis omkring BPA ordningen.	-0,620	-0,620	-0,620	-0,620
Omlægning af sygeplejestruktur	-0,393	-0,393	-0,393	-0,393
Driftsreduktion som følge af nyt nødkaldeanlæg	-0,187	-0,187	-0,187	-0,187
I alt	-2,100	-2,500	-2,500	-2,500

Udvidelser

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Løft af det specialiserede område	8,000	8,000	8,000	8,000
I alt	8,000	8,000	8,000	8,000

Politiske forslag

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Pårørende rådgiver	0,300	0,300	0,300	0,300
Lær for livet	0,400	0,400	0,400	0,400
I alt	0,700	0,700	0,700	0,700

Eksterne forslag

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Ansøgning om fortsættelse af projekt "Familieværksted"		1,840	1,840	1,840
I alt	0,000	1,840	1,840	1,840

Det specialiserede socialområde

På det specialiserede socialområde oplever Tønder Kommune i lighed med andre kommuner et fortsat stigende udgiftspres. Dette skyldes, at borgere, der har brug for hjælp, i stigende grad har brug for mere indgribende foranstaltninger end tidligere set. Det gælder især anbringelsesområdet for børn og unge og tilbud til borgere med komplekse problemstillinger, herunder psykiatri. For at sikre at omfanget af hjælp til den enkelte borger kan fastholdes, er der afsat yderligere 8 mio. kr. årligt.

Investeringsoversigt – Socialudvalget

	Over- slagsår 2025	Bevilget/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
I mio. kr.					
Socialudvalget					
Struktur og kapacitetsudvikling	3,962		1,798	1,798	1,798
Renoveringsplan Handicap Løgumgård/øvrige inst.	0,899	F5	0,899	0,899	0,899
Renoveringspulje til værksteder §103/104	0,899	F5	0,899	0,899	0,899
Renovering af ventilationsanlæg på Solgården	1,164				
Pulje til børn- og unge tilbud	1,000				
Socialudvalget i alt	3,962		1,798	1,798	1,798

Sundhedsudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	671,6	665,5	675,1	676,4	677,2	678,0
Sundhed	50,2	33,8	33,5	32,8	31,4	30,9
Pleje og omsorg	436,1	447,0	457,1	459,1	461,2	462,5
Aktivitetsbestemt medfinansiering	188,2	189,8	189,3	189,3	189,3	189,3
Pleje og omsorg, udenfor serv. ram.	-2,9	-5,1	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
Anlæg	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Sundhedsudvalget i alt	672,1	666,0	675,6	676,9	677,7	678,5

Generelt

Sundhedsudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 675,1 mio. kr. De væsentligste områder er Pleje og Omsorg for ældre for 457,1 mio. kr. samt Aktivitetsbestemt medfinansiering (betaling for sygehusbehandling) med 189,3 mio. kr.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets område. Det drejer sig både om emner som Sundhedsudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Omprioritering af plejecenterpladser fra Solgården	-2,675	-2,675	-2,675	-2,675
Rammerreduktion af medfinansiering.	-0,101	-0,101	-0,101	-0,101
Rammerreduktion af sundhedsplejen	-0,068	-0,068	-0,068	-0,068
Sund By Netværket - opsigelse af medlemskab	-0,052	-0,052	-0,052	-0,052
Medgået tid vedr. Sund By Netværket - lønudgift	-0,050	-0,050	-0,050	-0,050
Puljemidler §79 - tilskud til aktivitetscentre	-0,026	-0,026	-0,026	-0,026
Driftsreduktion som følge af nyt nødkaldelanlæg	-0,313	-0,313	-0,313	-0,313
I alt	-3,285	-3,285	-3,285	-3,285

Udvidelser

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Kvalitetsløft af ældreplejen	3,300	3,648	5,551	5,551
I alt	3,300	3,648	5,551	5,551

Udvidelser finansieret indenfor udvalgets eget område

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Udvidelser Styrket demensindsats	0,500	0,500	0,500	0,500
Udvidelser i alt	0,500	0,500	0,500	0,500
Finansiering Omprioritering af plejecenterpladser fra Solgården	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500
I alt	-0,500	-0,500	-0,500	-0,500

Øvrige tiltag

Værdig ældrepleje

Tønder Kommune har de senere år arbejdet intensivt med at sikre ældre borgere en god og værdig ældrepleje. For at højne kvaliteten og styrke fagligheden tilføres området yderligere 3,3 mio. kr. årligt stigende til 5,6 mio. kr. i overslagsårene.

Styrket demensindsats

Ældreområdet i kommunen er ramt af en række velkendte udfordringer, herunder at antallet af borgere med en demenssygdom stiger i takt med at andelen af ældre vokser.

Flere hænder og højere faglighed i ældreplejen

Ud over de "nye" midler til en værdig ældrepleje er det i Økonomiaftalen besluttet at omlægge puljemidler til "Flere hænder og højere faglighed" til kommunernes bloktilskud. Disse midler på 3,4 mio. kr. årligt er tilført Sundhedsudvalget som tidligere har søgt puljemidlerne.

Investeringsoversigt – Sundhedsudvalget

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevilget/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Sundhedsudvalget					
Basisanlæg	0,511		0,511	0,511	0,511
Udskiftning maskinel Fælleskøkken	0,511	B/F	0,511	0,511	0,511
Sundhedsudvalget i alt	0,511		0,511	0,511	0,511

B/F = Bevilget/frigivet i 2025

Kultur- og Fritidsudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	60,0	61,7	60,6	60,0	59,3	58,7
Kultur	28,6	29,3	28,9	28,6	28,3	28,0
Fritid og idræt	31,5	32,4	31,7	31,4	31,0	30,7
Anlæg	14,6	16,9	4,8	4,8	8,4	4,8
Kultur- og Fritidsudvalget i alt	74,7	78,6	65,4	64,8	67,8	63,5

Generelt

Kultur- og Fritidsudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 60,6 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 4,8 mio. kr.

Kulturområdet omfatter biblioteker, teatre, museer, kulturskole m.v. Fritid og Idræt omfatter idræts- og fritids-faciliteter og folkeoplysning.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets område. Det drejer sig både om emner som Kultur- og Fritidsudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Tilskud til Knipleskolen	-0,043	-0,043	-0,043	-0,043
Drift af idrætshaller	-0,073	-0,073	-0,073	-0,073
Folkeoplysning - aktivitetstilskud	-0,147	-0,147	-0,147	-0,147
Folkeoplysning - kursustilskud	-0,147	-0,147	-0,147	-0,147
I alt	-0,410	-0,410	-0,410	-0,410

Investeringsoversigt – Kultur- og Fritidsudvalget

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevil- get/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Kultur- og Fritidsudvalget					
Basisanlæg	4,801		4,801	4,801	4,801
Halrenoveringspulje	3,064	F5	3,064	3,064	3,064
Tekniske installationer svømmehaller	1,022	B/F	1,022	1,022	1,022
Museum Sønderjylland	0,715	B/F	0,715	0,715	0,715
Struktur og kapacitetsudvikling	0,000		0,000	3,632	0,000
Udskiftning af græstæppe på kunstbanen i Løgumkloster				3,632	
Kultur og Fritidsudvalget i alt	4,801		4,801	8,433	4,801

B/F = Bevilget/frigivet i 2025

Arbejdsmarkedsudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	401,2	417,9	428,1	436,3	435,4	434,8
Arbejdsmarkedsområdets serviceudg.	26,4	30,0	30,8	30,6	30,3	30,0
Kontante ydelser, indkomstoverførsler	338,0	349,2	358,6	367,0	366,3	366,0
Driftsudgifter aktivering indkomstovf.	36,8	38,7	38,7	38,8	38,8	38,8
Anlæg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Arbejdsmarkedsudvalget i alt	401,2	417,9	428,1	436,3	435,4	434,8

Generelt

Arbejdsmarkedsudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 428,1 mio. kr. Langt det største budgetområde er kontante ydelser på 358,6 mio. kr.

Udvalget varetager opgaver i forhold til administration og udbetaling af sygedagpenge, kontanthjælp, arbejdsløshedsdagpenge m.v. Herudover er der beskæftigelsesrettede tilbud og opgaver.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets område. Det drejer sig både om emner som Arbejdsmarkedsudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Reduktion af budget til FGU forløb	-0,194	-0,194	-0,194	-0,194
Reduktion af budget til lægeerklæringer	-0,049	-0,049	-0,049	-0,049
I alt	-0,243	-0,243	-0,243	-0,243

Politiske forslag

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Delvis medfinansiering fra puljen "Unge uden uddannelse/beskæftigelse"	-0,400	-0,400	-0,400	-0,400
I alt	-0,400	-0,400	-0,400	-0,400

Lær for livet-projektet på Børn- og Skoleudvalgets område er afsat i budgettet med 0,4 mio. kr. som finansieres fra puljen "Unge uden uddannelse/beskæftigelse" under Arbejdsmarkedsudvalgets budget.

Børn- og Skoleudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Drift	552,0	534,8	538,1	525,6	515,5	504,0
Uddannelse	384,9	369,9	371,6	362,7	356,0	349,3
Dagtilbud	167,1	164,8	166,6	162,9	159,5	154,6
Anlæg	17,0	12,2	6,3	0,4	0,4	0,4
Børn- og Skoleudvalget i alt	568,9	547,0	544,5	526,0	515,9	504,4

Generelt

Børn- og Skoleudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområder med en samlet driftsudgift på netto 538,1 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 6,3 mio. kr. i 2024.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter på udvalgets område. Det drejer sig både om emner som Børn- og Skoleudvalget har rejst samt emner som er fremkommet i løbet af den politiske budgetproces.

Reduktioner

Projektnavn	2025	2026	2027	2028
Pædagogisk assistent uddannelse	-1,220	-1,220	-1,220	-1,220
Ledelse Digeskolen i Højer	-0,180	-0,180	-0,180	-0,180
Jeg bor ved Vadehavet	-0,150	-0,150	-0,150	-0,150
I alt	-1,550	-1,550	-1,550	-1,550

Politiske forslag

Projektnavn	2025	2026	2027	2028
Pedelfunktion til dagtilbud	0,600	0,600	0,600	0,600
Skole og dagtilbud - Indsatser med fokus trivsel og læring (trivselspædagog, styrkelse af PPR, brugerundersøgelse, evaluering af tidlig tysk)	3,100	3,100	3,100	3,100
I alt	3,700	3,700	3,700	3,700

Dagtilbud og folkeskole

Læring og trivsel

For at give børnene en opvækst med gode muligheder for udvikling, trivsel og læring ønsker Kommunalbestyrelsen af styrke dagtilbud og folkeskolen.

Der afsættes yderligere 3,100 mio. kr. til skole og dagtilbudsområdet med fokus på trivsel, udvikling, faglig understøttelse og nye aktiviteter. Lær for livet-projektet godkendes med 0,4 mio. kr. og tages af pulje til unge og uddannelse, således at den samlede lærings- og trivselspulje til skole og dagtilbud er på 3,5 mio. kr. årligt.

Kommunalbestyrelsen anser det som vigtigt, at der kommer fokus på demografimodellen i forbindelse med arbejdet med Tønder 2030. Der foretages således et serviceeftersyn af modellen for sikre den fortsatte kvalitet på velfærdsområderne.

Pedelfunktion

Der afsættes 0,600 mio. kr. til ansættelse af pedelfunktion til at betjene kommunens dagtilbud.

Den konkrete udmøntning af ansættelse sker efter drøftelse i Børn- og Skoleudvalget.

Skoleområdet får tildelt midler efter antal elever indskrevet i skolerne. I indeværende år har skolerne fået tildelt yderligere 2,1 mio. kr. som konsekvens af, at antallet af 6-16 årige er steget med 77 børn, hvilket primært skyldes en positiv tilflytning.

Investeringsoversigt – Børn- og Skoleudvalget

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevil- get/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Børn- og Skoleudvalget					
Basisanlæg	0,409		0,409	0,409	0,409
Legepladser pulje til renovering	0,409	B/F	0,409	0,409	0,409
Struktur og kapacitetsudvikling	5,932		0,000	0,000	0,000
Renoveringspulje Skoler og Ungdomsskolen	3,146				
Renoveringspulje Dagtilbud	2,786				
Børn- og Skoleudvalget i alt	6,341		0,409	0,409	0,409

B/F=Bevilget/frigivet i 2025

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget

I 2025-priser	Regnskab 2023	Budget 2024	Budget 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027	Overslagsår 2028
Drift	1,9	1,4	1,9	1,8	1,8	1,8
Bosætning og Landdistrikter	1,9	1,4	1,9	1,8	1,8	1,8
Anlæg	4,7	18,0	18,6	53,8	6,7	6,7
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget i alt	6,6	19,4	20,5	55,6	8,6	8,5

Generelt

Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget har budgetansvaret for ovennævnte politikområde med en samlet driftsudgift på netto 1,9 mio. kr. og et anlægsbudget på netto 18,6 mio. kr. i 2024.

I overslagsårene er der afsat ca. 67,2 mio. kr. til anlæg på området.

Nye tiltag/ændringer i budgetgrundlag

I budgettet er der sket omprioritering og afsat midler til en række områder og nye projekter. Klima, Vækst- og Udvikling er et nyetableret udvalg og der er ikke sket ændringer på udvalgets område.

Reduktioner

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Ramme reduktion	-0,010	-0,010	-0,010	-0,010
I alt	-0,010	-0,010	-0,010	-0,010

Budgettemaer

Projekt navn	2025	2026	2027	2028
Strategisk indsats for bosætning fremadrettet	0,465	0,465	0,465	0,465
I alt	0,465	0,465	0,465	0,465

Investeringsoversigt – Klima-, Vækst- og Udvikling

I mio. kr.	Over- slagsår 2025	Bevil- get/ Frigivet 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027	Over- slagsår 2028
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget					
Basisanlæg	5,829		5,829	5,829	5,829
Bygningsfornyelse og skimmelsvamp	1,798	B/F	1,798	1,798	1,798
Landsbypulje til understøttelse af LUP	0,511	B/F	0,511	0,511	0,511
Landsbyfornyelse 2025-2028	3,520	B/F	3,520	3,520	3,520
Strategisk udvikling	12,787		47,960	0,899	0,899
Byudviklingsplaner	0,719	B/F	0,270		
Toftlund Sport- og Fritidscenter	8,988		44,910		
Udviklingsplan Rømø	0,899		0,899	0,899	0,899
Udvikling af Rømø Gl. skole - mulighedsstudie	0,300				
Tønder Byfornyelsespulje 2023-2026	1,881	B/F	1,881		
Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget i alt	18,616		53,789	6,728	6,728

B/F=Bevilget/frigivet i 2025

BILAG

Bevillingsregler

Med vedtagelsen af budgettet for 2025 og disse bevillingsregler har Kommunalbestyrelsen givet Økonomiudvalget og de stående udvalg bemyndigelse til at afholde udgifter og oppebære indtægter i overensstemmelse med de beløbs- og indholdsmæssige vilkår, der er knyttet til bevillingerne.

Alene Kommunalbestyrelsen kan meddele en bevilling.

Foranstaltninger påbudt ved lov eller bindende retsforordning, kan dog iværksættes uden Kommunalbestyrelsens forudgående bevilling, men bevilling skal da indhentes snarest muligt.

Driftsbevillinger

Driftsbudgettet omfatter hovedkonti 0-6 (dranst 1 og 2) og er opdelt i 28 bevillingsniveauer/politikområder.

10 Økonomiudvalget	
11	Erhverv
12	Beredskab
13	Administration
15	Borgerservice, Indkomstoverførsler
16	Centrale puljer
19	Centrale puljer, Indkomstoverførsler
20	Befordring
22	Centrale puljer Udenfor service
20 Teknik- og Miljøudvalget	
21	Teknik og Ejendomme
22	Miljø og natur
23	Affaldshåndtering
24	Jordforsyning
30 Socialudvalget	
31	Voksen/Social
33	Førtidspension, tabt arbejdsfortj., Indko
36	Boligregnskab og statsref. enkeltsager
37	Forebyggelse og anbringelse

40 Sundhedsudvalget	
41	Sundhed
42	Pleje og omsorg
44	Aktivitetsbestemt medfinansiering
45	Pleje og omsorg, udenfor servicerammen
50 Kultur- og Fritidsudvalget	
51	Kultur
52	Fritid og idræt
60 Arbejdsmarkedsudvalget	
61	Kontante ydelser, Indkomstoverførsler
62	Arbejdsmarkedsrådets serviceudgifter
63	Driftsudgifter til aktivering, Indkomstoverførsler
70 Børn- og Skoleudvalget	
71	Uddannelse
72	Dagtilbud
80 Klima-, Vækst- og Udviklingsudvalget	
81	Bosætning og Landdistrikter

Driftsbevillingerne er etårige og bortfalder ved regnskabsårets afslutning.

Anlægsbevillinger

Anlægsbevillinger omfatter anlægsudgifter og -indtægter under hovedkonti 0 og 2-6 (dranst 3), samt udlån og låneoptagelse på hovedkonto 8.

Anlægsbevillinger knytter sig til det enkelte anlægsprojekt og gælder indtil anlægsprojektet er afsluttet.

Beløb, som Kommunalbestyrelsen har vedtaget at stille til rådighed for anlægsarbejder, er opført i Investeringsoversigten og benævnes rådighedsbeløb.

Rådighedsbeløbene er ét-årige og bortfalder ved regnskabsårets afslutning. Rådighedsbeløb har alene en finansiel funktion.

De afsatte rådighedsbeløb i Investeringsoversigten er opdelt på **3 anlægstyper**:

1. **Basisanlæg** som dækker dels en række **vedligeholdelses opgaver** omkring IT struktur, energioptimering af bygninger, legepladser, haller, svømmehaller m.v. og dels en række **rammepuljer** som sikrer finansiering af projekter til eksempelvis cykelstier, trafikikkerhed, gaderenovering, planlægning, landsbyfornyelse, miljø og natur m.v.
2. **Struktur og kapacitetsudvikling** som er rådighedsbeløb til konkrete anlægsprojekter omkring udvikling af kapitalapparatet - forstået som projekter som af størrelse og karakter ikke kan afholdes inden for rammen til basisanlæg. Det kan også være investeringsbehov, afledt af analyser som skal udmøntes i ændringer af kapacitet. Dette vil typisk være et område hvor anlægsbudgettet varierer fra år til år afhængig af de konkrete projekter.
3. **Strategiske udviklingsprojekter** som er rådighedsbeløb til fyrtårnsprojekter, byfornyelse- og byudviklingsprojekter. Det kan også være projekter som understøtter fondsfinansierede projekter og anlæg som understøtter konkrete udviklingsstrategier. Også budgettet på dette område vil svinge fra år til år afhængig af de konkrete projekter. Mange af disse projekter vil typisk starte med afsættelse af beløb af "overslagsagtig" karakter som over tid konkretiseres både i forhold til indhold og nødvendige anlægsmidler.

Rådighedsbeløb afsat til basisanlæg gives som en fast årlig rammebevilling på udvalgsniveau.

Forslag til fordeling af rammebevilling for budgetåret sker i fagudvalgene og beskrivelsen heraf indgår som grundlag for budgettet, således at en samlet Kommunalbestyrelse kan se hvad der konkret forventes gennemført i det kommende budgetår.

Fagudvalgene kan inden for rammebevillingen ændre disponeringen af de afsatte rådighedsbeløb til basisanlæg uden på forhånd at indhente en tillægsbevilling fra Kommunalbestyrelsen

Afholdelse af anlægsudgifter forudsætter, at Kommunalbestyrelsen har meddelt en anlægsbevilling til det enkelte anlægsprojekt, samt at der er frigivet et rådighedsbeløb.

Efter indstilling fra Økonomiudvalget er følgende undtaget fra disse regler:

1. På investeringsoversigten fremgår forhåndsprioriterede anlæg samt igangsatte anlæg. Nogle af disse anlægsinvesteringer er flerårige og allerede bevilget. For anlæg, som er bevilget i et tidligere budgetår frigives rådighedsbeløbet automatisk ved budgettets vedtagelse benævnt "B/F".

Der frigives i alt **17,197** mio. kr., jfr. Investeringsoversigten 2025-2028.

2. En del af anlægsinvesteringerne forudsætter, at der arbejdes med projektering, planlægning, rådgivning, prisfastsættelse m.v., for at kunne udarbejde det konkrete og gennemarbejdede forslag til politisk behandling. Disse anlægsinvesteringer er markeret med "F5" i investeringsoversigten, og der meddeles anlægsbevilling og frigives rådighedsbeløb, svarende til 5 % af den samlede anlægssum ved budgettets vedtagelse.

Samlet meddeles 5 % anlægsbevilling og frigivelse for **0,343** mio. kr.

Derudover frigives rådighedsbeløbene vedrørende Jordforsyningen.

Finansielle konti

Økonomiudvalget har bevillingsniveauer under hovedkonto 7, Renter, tilskud, udligning og skatter samt hovedkonto 8, Balanceforskydninger:

- 01. Skatter
- 02. Generelle tilskud m.v.
- 03. Renter
- 04. Likvide aktiver
- 05. Optagne lån
- 06. Afdrag på lån
- 07. Øvrige Finansforskydninger
- 08. Aktiver og forpligtelser
- 13. Rente - Ældreboliger
- 15. Optagne lån – Ældreboliger
- 16. Afdrag på lån – Ældreboliger

Tillægsbevillinger

Regeringens sanktionsregler betyder, at merforbrug i budgetåret kan resultere i væsentlige fradrag i bloktilskuddet året efter.

Som udgangspunkt gives der ikke tillægsbevillinger til serviceområder finansieret af kassebeholdningen.

Hvis der opstår behov for ekstra ressourcer på et område, skal der stilles forslag til finansiering inden for områdets bevillingsramme.

Tillægsbevillinger til indkomstoverførsler og områder uden for servicerammen gives som udgangspunkt ikke, medmindre de kan finansieres af reguleringer af budgetgaranti, beskæftigelsestilskud eller anden regulering.

Økonomiudvalget er bemyndiget til at meddele tillægsbevillinger i tilfælde, hvor beløb fra en drifts- eller anlægsbevilling ønskes overført til en anden drifts- eller anlægsbevilling, det vil sige, hvor en bevilling giver netto 0 kr.

Det forudsættes, at Økonomiudvalgets omdisponering af midlerne træffes efter indstilling fra de berørte udvalg.

Bemyndigelsen gælder ikke tillægsbevillingsbehov opstået på konto 7 og 8.

Budgetomplaceringer

Aftaleholdere og fagchefer har, inden for de efterfølgende beskrevne kriterier, bemyndigelse til at foretage budgetomplaceringer inden for de enkelte driftsbevillinger/politikområder.

Budgetomplacering er en forhøjelse og tilsvarende nedskrivelse af to eller flere budgetposter inden for samme bevilling.

Ønske om budgetomplaceringer mellem kontoområder inden for Aftaleenhedens/institutionens budgetramme godkendes af den stedlige leder.

Budgetomplacering mellem Aftaleenheder/afdelinger, men inden for det enkelte bevillingsområde /politikområde skal godkendes af pågældende fagchef.

Budgetomplaceringer i konflikt med de i budgettet indarbejdede materielle forudsætninger skal altid godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Overførsel af bevilling til efterfølgende år

Vedrørende regnskabsaflæggelse henvises til Tønder Kommunes økonomiske principper.

Drifts- og rådighedsbeløb bortfalder ved regnskabsårets udgang, og kan ikke uden Kommunalbestyrelsens godkendelse overføres til det efterfølgende regnskabsår.

Overførsel søges i forbindelse med regnskabsafslutningen.

Opsparing/lån – Serviceramme (Drift)

Garantioverførsler: Kontraktområder

Kontraktområder er karakteriseret som institutioner og administrative driftsområder.

Mindre- og merforbrug mellem 0-2 % overføres fuldt ud.

Opgørelse sker ultimo januar på institutions- og afdelingsniveau – også benævnt "kontraktområder". Mindre- og merforbrug mellem 0-2 % godkendes i Økonomiudvalget/Kommunalbestyrelsen i senest i marts måned og indberettes umiddelbart herefter i økonomisystemet.

Mindreforbrug over 2 % overføres ikke, men kan undtagelsesvist behandles sammen med "øvrige overførsler".

Undtagelsesvist kan der gives dispensation fra regler for garantioverførsler. En ansøgning imødekommes hvis der

- * har været væsentlige ændrede forhold i budgetåret i forhold til budgetforudsætningerne,
- * er en tidsforskydning i betalingerne, således at betalinger for allerede foretagne dispositioner først sker i det efterfølgende budgetår.
- * Ansøgningsfrist udmeldes i "Økonomiske procedurer".

Hvis en institution har et konkret ønske om opsparing til en fysisk ting – bus, udskiftning af inventar og lignende er processen således:

- * Ansøgning fremsendes via fagchefen.
- * Udvidelsesforslag, drift eller anlæg, udarbejdes til budgetlægningen.
- * Her beskrives formål, omfang, forventet anskaffelsestidspunkt og institutionens egenfinansiering.
- * Forslaget indgår i den politiske prioritering i budgetfasen på linje med øvrige forslag.

Øvrige overførsler: puljer, projekter og fællesområder

Inden den politiske behandling i Økonomiudvalg og Kommunalbestyrelse om overførsel af uforbrugte driftsmidler behandler Direktionen et samlet oplæg med udgangspunkt i en opgørelse på fagchefniveau.

Fra et helhedsperspektiv vurderer Direktionen, om der er behov for hjælp til områder med merforbrug fra områder med mindreforbrug. Generelt vil Direktionens vurdering af det samlede oplæg primært ske med udgangspunkt i begrundelse for tidsmæssig forskydning og en samlet vurdering af service-rammen.

Puljer og projekter:

Midler som er afsat til konkrete igangværende indsatser og projekter, hvor der kan være tale om tidsmæssig forskydning.

Som udgangspunkt vil mer-/mindreforbrug fra

- * tilskud og puljemidler fra eksterne parter,
- * konkrete politiske beslutninger og indsatser i øvrigt,
- * barselpulje,
- * resultat fra bruger/takstfinansierede områder som f.eks. skadedyrsbekæmpelse,
- * driftsresultat fra Asyl Syd

blive overført fuldt ud.

Mer-/mindreforbrug fra forsikringspulje og vintervedligeholdelse reguleres via kassen.

Fællesområder:

For eventuelt øvrige uforbrugte driftsmidler, som ønskes overført, skal Fagchefen fremsende redegørelse med detaljeret beskrivelse af formål og tidshorizont, for anvendelse af de overførte midler.

Uden for servicerammen (Drift)

Uforbrugte midler fra aktivitetsbestemt medfinansiering overføres til eventuelt kommende efterregulering. Statsrefusion vedrørende særligt dyre enkeltsager indgår i opgørelse af overførselsadgang for servicerammen.

Indkomstoverførsler (Drift)

Overførsel til samlet pulje til eventuel kommende efterregulering.

Anlægsbevillinger

Anlæg omhandler selvstændige sager/projekter, hvor der som udgangspunkt er 100 % overførselsadgang af alle frigivne ikke forbrugte rådighedsbeløb mellem budgetår.

Det betyder som udgangspunkt

- * at alle frigivne ikke forbrugte rådighedsbeløb fra igangværende sager/projekter overføres,
- * at uforbrugte midler fra anlægspuljer (ikke konkrete projekter) som udgangspunkt ikke overføres, med mindre det kan begrundes i en uforudset tidsmæssig forskydning,
- * at overførte midler indgår i revurdering af de samlede anlægsaktiviteter inden budgetlægningen for det kommende budgetår.

Afsluttede anlægsprojekter med en bevilling på sammenlagt brutto 2 mio. kr. eller derover, skal ved regnskabsårets afslutning særskilt forelægges Kommunalbestyrelsen til godkendelse.

Afsluttede anlægsprojekter på under 2 mio. kr. brutto, såvel som ikke afsluttede anlægsprojekter, indgår i oversigter til regnskabsmaterialet og skal ligeledes godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Regnskaber og tilhørende revisionsberetninger for selvejende institutioner m.v. forelægges alene for vedkommende fagudvalg.

Netto- / bruttobevillingsprincip

Bevillingsbindingen er fastlagt til de i bevillingsoversigten anførte nettobeløb på alle driftsområder (hovedkonto 0 og 2-6).

Fagudvalgene har derfor mulighed for at afholde flere udgifter end forudsat i budgettet, når merudgiften modsvares af en tilsvarende merindtægt. Ved væsentlige ændringer, der ikke er forudsat i bemærkninger til budgettet, skal sagen forelægges Kommunalbestyrelsen til godkendelse - inden iværksættelse af tiltag.

Bevillingerne vedr. de finansielle poster på hovedkonto 7 og 8 afgives som bruttobevillinger.

Fastsættelse af betaling fra borgerne for ydelser fra kommunale forsyningsvirksomheder, for benyttelse af sociale institutioner og ordninger samt skolefritidsordninger m.v. skal altid godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Ændringer i bevillinger indberettes efter bruttoposteringsprincippet (udgifter/indtægter).

Kompetencer i økonomistyringen

Økonomiudvalget påser på Kommunalbestyrelsens vegne, at bevillingerne ikke overskrides.

Fagudvalgene er ansvarlige for overholdelse af nettobevillingerne og påser, at budgetbeløb på de enkelte politikområder ikke overskrides.

Forvaltningerne administrerer på udvalgenes vegne i overensstemmelse med budgettets forudsætninger og rammer, som disse er specificeret i budgettet og uddybet i budgetbemærkningerne.

Kontraktområder, Institutioner og afdelinger er ansvarlige for overholdelse af enhedens budgetramme. Institutionsledere/Aftaleholdere kan nedlægge, ændre og oprette stillinger, så længe det sker indenfor institutionens lønsum. I tilfælde hvor der i love, regler og overenskomster er krav til personalets faglige uddannelse, er det institutionslederens ansvar, at disse bliver overholdt.

Økonomi og Løn skal altid inddrages i sager med økonomisk indhold inden fremsendelse til fagudvalget.

Budgetforudsætninger

Forudsætninger

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Statsgaranti - CPR folketal pr. 1/1		36.651	36.499	36.141	35.975	35.815
2024 = Faktisk CPR folketal						
2025 statsgaranti. Følgende år er prognose fra Danmarks Statistik						
Eget skøn - CPR Folketal		36.651	36.426	36.274	36.064	35.858
2024 = Faktisk CPR folketal. Øvrige er egne tal (COWI)						
<u>Indkomstskatter</u>						
Udskrivningsprocent			25,3	25,3	25,3	25,3
Udskrivningsprocent eget skøn			25,3	25,3	25,3	25,3
Statsgaranteret udskrivningsgrundlag		6.360.411	7.280.107			
KL's skøn over udskrivningsgrundlag		5.805.754	6.974.070			
<u>Selskabsskatter</u>						
Selskabsskatter			-19.583			
Udligning af selskabsskatter			-29.568			
<u>Grundskyld</u>						
Grundskyldspromille			10,80	10,8	10,8	10,8
Grundskyldspromille, Produktionsjord (landbrug m.v.)		6,44	6,44	6,44	6,44	
Statsgaranteret grundværdi						
Øvrige ejendomme		3.171.082	3.196.556			
Produktionsjord (landbrug m.v.)		3.660.490	3.378.714			
Egne estimerede grundværdier						
Øvrige ejendomme			3.769.281			
Produktionsjord (landbrug m.v.)			3.720.509			
<u>Dækningsafgift</u>						
Ifølge ny lov om ejendomsskat, skal dækningsafgift for offentlige ejendomme svare til det beløb, der blev opkrævet for 2023.						
Udligning af dækningsafgift for off. ejendomme		-456				
Vækstprocenter (KL's skøn)	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028
Udskrivningsgrundlag	5,4	3,1	4,4	4,9	5,1	5,0
KL's skøn for vækst, selskabsskatter			39,8	-9,4	-1,3	-1,0
<u>Bidrag til regioner</u>						
Betaling til regioner, udviklingsbidrag			126			

Skatter

SKATTER	2025	2026	2027	2028
Provenu af indkomstskatter				
Udskrivningsgrundlag Statsgaranti	7.280.107	7.170.335	7.367.167	7.553.500
Provenu (1.000)	-1.841.867	-1.814.095	-1.863.893	-1.911.036
Medfinansiering af skrå skatteloft	791	799	809	818
Samlet provenu (1.000)	-1.841.076	-1.813.296	-1.863.084	-1.910.218
Provenu af selskabsskatter				
Provenu af selskabsskatter	-19.583	-31.200	-32.313	-31.363
Samlet provenu (1.000)	-19.583	-31.200	-32.313	-31.363
Afregning af Dødsboskat og Forskerskat				
Afregning af Dødsboskat	-339	-719		
Forskerskat	-1.476			
Samlet provenu (1.000)	-1.815	-719	0	0
Provenu af grundskyld, statsgaranteret				
Grundværdier				
Øvrige ejendomme	3.196.556	6.778.426	6.609.722	6.685.741
Produktionsjord (landbrug m.v.)	3.378.714	3.793.323	3.581.056	3.577.329
Provenu for øvrige ejendomme	-72.212	-70.467	-71.293	-72.332
Provenu for produktionsjord (landbrug m.v.)	-23.695	-22.372	-22.361	-22.862
Provenu (1.000)	-95.907	-92.839	-93.654	-95.194
Provenu af dækningsafgift				
Provenu for dækningsafgift af grundværdi	-699	-699	-699	-699
Provenu (1.000)	-699	-699	-699	-699
Samlet provenu (1.000)	-1.959.080	-1.938.753	-1.989.750	-2.037.473

Generelle tilskud

GENERELLE TILSKUD	2025	2026	2027	2028
7.80 Udligning og generelle tilskud				
Kommunal udligning				
Udligning af beskatningsgrundlag	-183.480	-264.014	-271.506	-279.632
Tillæg for kommuner med lavt beskatningsgrundlag	-5.388	-25.352	-26.150	-27.137
Finansieringsandel af tillæg vedr. beskatningsgrundlag	-5.652	-5.834	-5.801	-5.938
Korr. vedr. overudligning	1.596	1.753	1.783	1.849
Udligning af udgiftsbehov	-272.712	-285.169	-298.794	-311.325
Tillæg for kommuner med højt udgiftsniveau	-5.868	-6.133	-6.426	-6.695
Finansieringsandel af tillæg vedr. udgiftsbehov	1.512	1.562	1.619	1.673
Særlig kompensation	7.368	7.368	7.368	7.368
Statstilskud				
Statstilskud	-484.944	-509.434	-463.989	-559.690
Statstilskud betinget vedr. service	-18.300	-18.170	-18.043	-17.919
Statstilskud betinget vedr. anlæg	-6.096	-6.057	-6.014	-5.973
Udligning af selskabsskat	-29.568	-29.344	-30.076	-28.873
Udligning af dækningsafgift f. off. ejendomme	-456	-455	-451	-447
I ALT	-1.001.988	-1.139.279	-1.116.480	-1.232.739
7.81 Udligning og tilskud vedrørende udlændinge				
Udligning vedrørende udlændinge	3.000	2.952	2.888	2.823
I ALT	3.000	2.952	2.888	2.823
7.82 Kommunale bidrag til regioner				
Betaling til regioner, udviklingsbidrag	4.599	4.718	4.846	4.979
I ALT	4.599	4.718	4.846	4.979
7.86 Særlige tilskud				
Tilskud til bedre dagtilbud	-3.360	-3.481	-3.592	-3.707
Statstilskud vedr. generelt løft af ældreplejen	-7.020	-7.269	-7.502	-7.742
Tilskud til styrket kvalitet i ældreplejen	-9.396	-9.740	-10.052	-10.374
Tilskud til en værdig ældrepleje	-9.852	-10.207	-10.533	-10.870
Pulje til bekæmpelse af ensomhed	-936	-970	-1.001	-1.033
Kompensation vedr. nettotab sfa. ændring i dækningsafgiften	-4.692	-4.866	-5.016	-5.172
Tilskud til udsatte yder- og ø-kommuner	-53.760	-55.695	-57.478	-59.317
Tilskud til grænsenære kommuner	-10.272	-10.642	-10.982	-11.334
Tilskud til vanskeligt stillede kommuner	-15.000	0	0	0
Særlig finansieringstilskud	-19.200			
Tilskud til kommuner med vanskelige øk. vilkår	-14.676	-14.676	-14.676	-14.676
Finansieringstilskud	-33.132	-33.132	-33.132	-33.132
I ALT	-181.296	-150.678	-153.964	-157.357

Anvendte Pris- og lønskøn

	2023- 2024	2024- 2025	2025- 2026	2026- 2027	2027- 2028
1.0 Lønninger	4,36	3,66	3,19	3,20	3,20
2.2 Fødevarer	1,03	1,19	1,23	1,23	1,23
2.3 Brændsel og drivmidler	0,72	1,42	1,23	1,23	1,23
2.6 Køb af jord og bygninger	3,20	3,00	1,23	1,23	1,23
2.7 Anskaffelser	3,60	3,40	1,23	1,23	1,23
2.9 Øvrige varekøb	-0,07	-0,99	1,23	1,23	1,23
4.0 Tjenesteydelser uden moms	4,92	3,49	3,49	3,49	3,49
4.5 Entreprenør og håndværkerydelser	2,50	2,14	2,20	2,20	2,20
4.6 Betalinger til staten	3,37	3,63	3,62	3,54	3,54
4.7 Betalinger til kommuner	4,54	3,87	3,74	3,12	3,12
4.8 Betalinger til regioner	3,66	3,82	3,60	3,00	3,00
4.9 Øvrige tjenesteydelser	4,64	3,49	3,49	3,49	3,49
5.1 Tjenestemandspensioner	4,87	4,29	4,11	3,20	3,20
5.2 Overførsler til personer	3,20	3,60	3,60	3,60	3,60
5.9 Øvrige tilskud og overførsler	4,03	3,39	3,39	3,39	3,39
7.0 Indtægter	4,54	3,87	3,74	3,12	3,12
8.6 Statstilskud	3,30	3,30	3,30	3,30	3,30
9.1 Overførte lønninger	4,87	4,07	4,11	3,20	3,20
9.2 Overførte varekøb	0,03	2,63	1,23	1,23	1,23
9.4 Overførte tjenesteydelser	4,10	4,14	3,53	3,33	3,33
9.7 Interne indtægter	3,82	4,26	2,94	2,94	2,94
Gennemsnitlig pris- og lønfremskrivning (KL)	4,50	3,90	3,70	3,10	3,10

Pris- og lønskøn er baseret på Kommunernes Landsforenings samt kommunens egen beregning som følge af indregning af indkøbsrationale og regulering af barselsudligningspuljen